

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 5. De solitis apponi contractibus, quæ sunt conditio, modus,
demonstratio, & causa,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

here: vt donare, vendere, &c. sicque non confirmare contractum, nec ei robur addere: cum non sit promissorium; sed tantum assertorium eius quod fit. Altero vero, si iures te contractum semper habiturum ratum, nec reuocaturum; & sic confirmare contractum: Qui plenius tractatam materiam hanc cupierit, satisfacere ei Suarez poterit in tract. 4. de religione libro 1. cap. 26. & aliquot sequentibus. Poterit quoque Thomas Sanchez in Opere moral. lib. 3. cap. 11.

CAPVT V.

De solitis apponi contractibus: que sunt, conditio, modus, demonstratio & causa.

SUMMARIUM.

- 56 Quid significetur conditionis nomine, & quibus particulis exprimitur.
- 57 Quid nomine modi, & quibus item particularis exprimitur.
- 58 Quidque nomine demonstrationis, & quid nomine causa, & quibus particulis exprimitur.
- 59 Que conditio faciat contractum conditionalem.
- 60 Conditio que est contra substantiam contractus, vitiat illum redditue inualidum.
- 61 Contractus cui conditio impossibilis, aut conditio turpis de futuro apponitur, non valet.
- 62 Contractus valide sub conditione factus reuocari non potest.
- 63 Modus appositus contractui, quid circa illum operetur, declaratur duobus documentis.
- 64 Documentum de demonstratione addita contractui.
- 65 Non valet contractus factus ob causam existimatam veram, que est falsa.
- 66 Quomodo valens sit contractus factus ob causam, non obstat quod aliud interuenierit quo cognito non fuisse factus.
- 67 Cum principalis causa contrahentis est falsa, contractus est nullus.

CONDITIONIS nomine in hac materia, significatur clausula contractui ad illius suspensionem adiecta, per particulam (si) aut aliam ei æquipollentem. Exemplum est si dicatur lego Titio, si fuerit Consul. Particula autem æquipollentes conditionali si (ex Syluestro in verbo Conditio, quest. 2.) sunt, cum, vbi, quando cumque. Nam lego Titio, cum, vel vbi, vel quando cumque fuerit Consul, eundem habet sensum, cum præcedenti exemplo. Item, (nisi) nam vendo tibi librum meum tanti, nisi alius hodie pluris emere velit: sensus est, alius hodie pluris emere velit, non vendo. Item (alioquin, alias) nam scribes mihi librum intra mensem, alioquin, vel alias quartam mercedis partem perdes, penæ nomine: sensus est, si non scriperis perdes. Item, aut, vel, siue, cum alternatiue sumuntur. Nam relinquo prædia mea propinquis, aut Ecclesiæ: sensus est, si non sint propinqui, habeat Ecclesia. Item (quandiu) nam lego centum Titio in annos decem, quandiu gesserit res hæreditis mei: sensus est, lego si gesserit, &c. Item (donec), quousque, vel dum fuerit cum filio meo, sensus est, si non fuerit cum filio meo, non lego.

NOMINE A TEM modi, significatur clausula contractui per particulam vt, aliam æquipollentem, adiecta ad illius moderamen, per oneris impositionem, ex Sylu. in eodem verbo, quest. 3. exemplum est, si dicatur: do vel lego tibi domum meam, vt hoc vel illud facias. Particula vero æquipollentes sunt, ex eodem in seq. quest. 4. dummodo: nam, id est; dummodo facias; ac do vt facias. Item, (ne) nam Titium instituo hæredem, ne fidei commissum ex Sempronij testamento retineat: sensus est, vt non retineat. Item ad, pro, nam, do ad ædificandam hospitalem, vel pro ædificando hospitali: sensus est: do vt ædificetur hospitale. Item (in, & nomine) nam lego tibi in redimendos captiuos, vel nomine redimendi captiuos: sensus est, vt redimantur captiuus. Differt autem modus à conditione, vt notat glossa ad Cap. Ve. un. De conditionibus appositis, verbo, conditione: quod hæc suspendat contractum, ita ut non valeat nisi expleta conditione. Modus vero adiectus contractui, non suspendat ipsum: adeo ut res contractu donata sub modo, statim debeatur, statimque peti possit.

NOMINE PORRO demonstrationis per tradita à Sylu. in eodem verbo Conditio, quest. 6. significatur clausula ex aliquo præterito vel præsentis accidente, reddens nos certos de re quæ geritur: vt si quis leget uxori sericam vestem, quam habet in arca clausa: his accidentibus demonstratur res, de qua disponitur. Similiter, si quis vendat agrum inter hos & illos confines existentem, aut domum palatio proximam.

Nomine denique causæ significatur clausula, quæ adiecitur contractui ad iudicandum illius causam: fitque talis adiectio per particulam quia, vel aliam similem; vt lego tibi mille, quia negotia mea gessisti: vel eo quod filium meum recte institueris. Potest autem duplex esse istiusmodi causa: quædam finalis; propter quam scilicet contractus fit: & qua non subsistente, ille non fieret: quædam vero impulsua, ob quam nimirum facilius, vel citius, vel libentius fit contractus.

Documenta de conditione contractui apponi solita.

SECTIO PRIOR.

DE CONDITIONE notanda sunt pro praxi aliquot documenta. Primum est. Conditionem quæ facit contractum conditionalem, debere esse expressam: non enim sufficit tacita, ex Syluestro in verbo Conditio, quest. 9. per legem, Conditiones, ff. De conditionibus & demonstrationibus. Item debere apponi à principio contractus: non enim sufficit apponere post contractum; quando iam ille partium voluntate dissolui non potest: quod Sylu. habet in sequenti quest. 10. Item debere esse de futuro euentu incerto, non autem de præterito, vel de præsentis, vel de futuro certo. Quæ est, si moriar; quia talia non suspenduntur, cum habeant esse, vel iam in actu positum, vt præterita & præsentia: vel dependens ex causis ita certis & determinatis, vt licet futura sint, in illis tamè, præsentia quodammodo censentur, propter certitudinem proueniendi ex illis. Ita sentientes auctores magno numero. Thomas Sanchez refert lib. 5. De matrimonio disput. 2. numer. 2. beneque monet num. 3. id non habere locum, si contrahentes existimant conditionem esse appositam de futuro contingenti, quia contractus effectum conditionis de euentu incerto, tunc sortiretur, ex intentione contrahentium, conditionem apponentium, à qua conditionalis contractus pendet.

SECUNDVM documentum est, de quo adhuc idem Syluester in citata quest. 10. pro eo que faciunt que disputat Sanchez in sequen. disput. 9. 10. & 11. Conditionem adiectam, vitare contractum, si eadit contra illius substantiam: vt esse censetur, argumento Cap. Tua, De sponsalibus; quando contractus ipse non potest cum ea stare. Quo modo contra mutui substantiam est conditio, vt soluatur aliquid supra principale; & contra societatis substantiam, vt lucrum & damnum non sit commune: non vitare autem contractum, si solum sit contra illius accidentia: quia potest sine eis stare; quandoquidem sublati accidentibus potest manere substantia.

TERTIVM docum. est. Conditionem appositam contractui, quantumuis non sit contra eius substantiam, si tamen sit impossibilis, vitare ipsum: vt si dicatur, lego Titio centum si manu cælum tetigerit: necesse est si sit turpis; vt si dicatur, hæredem instituo Titium si hæreticus fiat. Tam enim hæc, quam illa contractum reddunt inualidum, iuxta illud quod de Cap. finali, De pactis, dicitur, pactum turpe, vel rei turpis aut impossibilis, de iure vel de facto nullam obligationem inducere. Atque de impossibili est textus expressus Instituti. De hæredibus instituendis §. Impossibilis, & in lege, Non solum, ff. De obligationibus, & actionibus, vbi ratio insinuat; quod omnium ea cogitatio sit, vt nihil agi existiment appolita ea conditione, quam sciant esse impossibilem. Et certe talis conditio cuiuscumque temporis sit, signum est manifestum, non adesse consensum serium in contractum; sed potius dissensum, dum consensus suspenditur per illud quod est impossibile. Nec obstat quod forte conditio putetur possibilis; quia licet tunc consensus serius sit: tamen suspenditur à conditione, quæ nec exitit, nec exarbit. Neque inde oritur alia obligatio (ne peccetur contra conscientiam) quæ expectandi euentum, donec conditionem impossibile esse

58.

59.

60.

61.

ORIGINAL
AXIS
OPERA

sciatur. Eo autem cogito cessabit talis obligatio quæ a parte rei ab initio nulla fuit.

De conditione autem turpi cur irritet contractum ratio, hæc redditur quod cum turpis conditio, contractui communiter adiciatur ut impleatur, si ille valeret, adstringeret, aut saltem alliceret directe ad peccatum: quod aperte alienum est à ratione. Vnde & intelligitur talem conditionem debere esse de futuro, cum ad præteritum aut iam præsens, nemo alliciat. Indeque porro fit, ut contractus valeat factus sub conditione de peccato præterito, aut præsentem: ut, do tibi agrum meum quia fuisi, aut quia es hæreticus. Nam ea non adstringit, nec allicit ad peccatum faciendum, quod supponit iam fieri, aut factum esse. Quam doctrinam aliquot authoribus citatis habet Thomas Sanchez lib. 5. De matrimonio disput. 15. num. quinto, & aliquanto plenius Leonardus Lessius de iust. & iure lib. 2. cap. 18. dubit. 15. num. 121.

62. **Q**UARTVM documentum est. Contractum sub conditione valide factum, reuocari non posse: non quidem conditione adhuc pendente, quia expectari debet euentus illius, quandiu cessat ingratitudo, & alia quæuis sufficiens causa reuocandi: nec item conditione adimpleta, quia tunc contractus cessante suspensione, ex conditionali fit merus & absolutus, & ideo effectum obligandi sortitur, omni impedimento, quod obstat, sublato. Cæterum difficultas est an hoc ipsum contingat, cum ab altero tantum ex contrahentibus conditio apposta fuerit contractui. De qua re quatuor sententias (citatis variis authoribus) refert Sanchez De matrimonio lib. 5. disput. 13. Possumus in praxi tenere cum eodem, contractum vitari per diuersitatem in consensu, quæ contingit quando vnus pure & absolute consentit, & alter solum sub conditione, ex lege 1. §. Si quis similiter, ff. De verborum obligationibus. Et ratio est quia consensus tunc non vniuntur inter se, ideoque non oritur ex illis contractus consistens in actione minimum inter duos, mutuo consensu inita.

Documenta de cæteris contractui
appositis.

SECTIO POSTERIOR.

63. **P**RIMUM EST (pro quo faciunt quæ habet Sanchez in sequenti disput. 19. à num. 5.) Modum contrarium substantiæ contractus cui apponitur, cum annullare, patet, quia contrahens sub modo, obligatur ad eundem seruandum: qui fit contra substantiam contractus, consequenter est illius destructiuus, atque adeo illum annullat. Modum autem impossibilem aut turpem haberi pro non apposito: ideoque non vitari contractum cui apponitur: communem sententiam esse tradit Lud. Molina de iust. & iure tract. 2. disput. 208. versus, Modus impossibilis. Et ratio est, quia modus non suspendit contractus dispositionem, sicut conditio: sed eam præsupponit perfectam & validam.

SECVNDVM documentum est, an valeat contractus factus sub modo possibili & licito, intelligendum esse, iuxta ea quæ consequenter addit Molina, ex apponentium intentione, aliquando est tantum alliciens: alterum ad talem modum implendum, præbendique illi ad id motiuum, ut si quis dicat, Do tibi libram meam, ea lege, ut illum legas. Aliquando vero est quidem obligandi ad modum ipsum seruandum, sed absque impositione oneris, ut si ille non impleatur, contractus eo ipso reuocetur. Aliquando denique est & obligandi ad modum seruandum, & imponendi onus, ut si ille non seruetur, contractus sit nullus; ut si quis dicat, Lego domum Titio: sed ea lege, ut Caio soluat centum quæ debeo. Cum igitur hæc ita sint, & secundum intentionem contrahentium valeat contractus: pro documento tenendum est; Modo apposito non subsecuto, valere contractum in primo illo & secundo casu: non autem in hoc tertio.

64. **T**ERTIVM documentum est, de quo iuxta legem, Quintus Mutus, ff. De auro & argento, Syluester in verb. Conditio, quest. 7. Quam documque per verba præcedentia apparet de re donata, etiamsi demonstratio adiecta in donatione falsa sit, donationem ipsam ex tali falsitate non reddi irritam. Exemplum est, si quis dicat, Dono vxori vestem meam purpuream quæ ipsius causa facta est: valet enim donatio etiamsi

vestis non fuerit facta ipsius causa: quia ex verbis precedentibus constat tam de re donata, quam de voluntate donantis. Quando vero nihil de re donata constat, quia nimirum nulla est donationem reddi irritam: ut si quis dicat, Do vxori vestem, quæ ipsius causa parata est, & nulla est parata. Alla exempla vide apud eundem authorem.

QUARTVM documentum est, de quo, de sequenti Lud. Molina in eod. tract. 2. disput. 209. Si quis contrahat principaliter ob causam existimatam subsistere; sed non subsistentem seu falsam, animum habens contrahendi sequæ obligandi tantummodo tali causa existente vera, contractum non obligare in conscientia; si eadem causa sit falsa, statim de acceptum, fit in conscientia restituendum. Idque ex Nauarro in Enchir. cap. 18. num. 6. siue causam apponens, cum animum suum exprimat, siue taceat. Ratio vero documentum est, quod in contractibus obligatio pendeat omnino à voluntate contrahentium: quæ cum est sub conditione, nulla esse censetur quousque hæc aduenerit; proprium est enim conditionis suspendere actum, seu impedire ne effectum sortiatur, donec ipsa compleatur. Iam vero in casu proposito voluntas contrahendi conditionalis est: nempe si causa ob quam contrahitur, sit vera. Quare eadem existente falsa, non adest voluntas contrahendi: ac proinde contractus taliter factus inualidus est, nec inducit obligationem. Aduerte tamen cum eodem Molina vers. Hoc loco, in tantum procedere, quando quis ita esse animo affectus, ut si sciret causam non subsistere, non modo nollet contrahere, sed etiam vellet restituere factum contractum esse nullum. Nam si esset eo animo, ut nollet quidem contrahere tali causa non subsistente: sed tamen post factum contractum vellet omnino ei stare, si fiat, tanquam sufficienter voluntarius, censetur validus.

QUINTVM documentum est, quod Molina ibidem addit his verbis. Quando cause quæ ad gratuito disponendum impulerunt, veræ sunt: quamuis aliquid latuerit disponentem, quod si sciuisset, non solum non ita disposuisset, sed etiam voluisset, ut talis dispositio nulla esset; ea vitæ valida est. Probatur, quia voluntas gratuito disponentis, fundatur in iis, quibus ducitur ad tali modo disponendum: ita ut illis subsistentibus dispositio ipsa sit voluntaria, & sufficiens ad dominium transferendum. Neque obstat ignorantia aliorum, quæ si cognouisset, non disposuisset. Si enim ut dispositio censetur valida, necesse sit disponentem vniuersum penetrare omnia, quæ ipsum à tali dispositione retrahere poterant: nullus fere accipiens aliquid gratuita dispositione, tutus esset in conscientia: ut pote qui iniuste timere posset, circumstantiam aliquam circa mores suos, aut circa aliud, disponentem latuisse; quam sciens non haberet animum eo modo disponendi. Si quis igitur motus ex sola paupertate alicuius vere pauperis, donauit aliquam elemosynam, valida est donatio, quamuis latuerit ipsum circumstantiam (ut, talis donatarius esse perditis moribus aut hereticum) quam si sciuisset non modo non donasset, sed etiam factam donationem vellet nullam.

SEXTVM documentum est. Si principalis causa finalis disponendi sit falsa, dispositionem esse nullam. Ratio est: quia talis causa tacite continet conditionem hanc. Si res ita sit. In qua conditione ininitur totum ius repetendi indebitum solum, de quo est titulus tñ Digestis, tum Codicis, De conditione indebiti. Vnde sequitur illud quod habet Medina in C. De rebus restit. q. 24. ad 5. fingentem se infirmum aut sanctum & pium, ut extorqueat elemosynam ab eo qui alio nomine non erat daturus, donationem ei factam esse nullam: atque esse acceptum esse restituendum. Quod intellige nisi esset alius debitus ob veram causam, ut cum fingens præmitur summa egestate, aut cum non potest aliter recuperare sibi iuste debitum: Et si enim peccet mentiendo, non infert tamen iniuriam danti, à quo nihil accepit, quin teneatur dare. Quod si quis vere pauper esset, & petens elemosynam, ut facilius impetret, fingat se infirmum, aut pium, aut cõsanguineum, etiamsi peccet fingendo: potest tamen retinere quod ei datum est ad reuelandam paupertatem: quia verè laborat: quia cæteræ causæ si factæ non sunt principales, sed factum impulsus, (ut supponimus) ob quas non est datum, sed solummodo facilius aut citius datum.